

УДК: [617.735+617.764.1-008.8]

АНАЛІЗ ЯКІСНОГО СКЛАДУ СЛЬОЗИ В ПРОГНОЗУВАННІ ДІАБЕТИЧНОЇ РЕТИНОПАТІЇ

Безкоровайна І.М., Наконечний Д.О., Ткаченко М.К., Безкоровайна А.О.

Науковий керівник: проф., д.мед.н. Безкоровайна І.М.

Кафедра оториноларингології з офтальмологією, ВДНЗ України

«Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

Актуальність проблеми. В наш час науковці надають вагоме значення порушенням якісного складу сльози в діагностиці офтальмологічних захворювань. Серед різноманітних методик в Україні активно вивчається нативна кристалографія сльози [Костровская Е.О. и др. 2010, Исакова О.А. и др. 2006, Завгородняя Н.Г. и др. 2005]. Однак, проведений аналіз наукових джерел інформації показав відсутність даних, щодо можливих специфічних кристалографічних ознак, прогресування діабетичної ретинопатії (ДРП). Інтенсивні дослідження цих питань та подальше впровадження результатів в клінічну практику має надзвичайний інтерес.

Мета. Провести аналіз кристалографічних ознак сльози на різних стадіях діабетичної ретинопатії.

Матеріали і методи. Під нашим спостереженням було 84 пацієнта (145 очей), у яких діагностовані різні форми діабетичної ретинопатії. Пацієнти були поділені на три групи: перша група - 36 пацієнтів (58 очей) з непроліферативною діабетичною ретинопатією (НПДРП), друга група - 25 пацієнтів (42 ока) з препроліферативною діабетичною ретинопатією (ППДРП), третя група - проліферативна діабетична ретинопатія (ПДРП) – 23 пацієнта (45 очей). Нативну кристалографію сльози проводили в динаміці спостереження протягом двох років. Дослідження продовжується. Статистичну обробку результатів дослідження проводили за допомогою пакета прикладних програм STATISTICA 6,0 (StatSoft. Inc., США), описової статистики пакету програм EXEL.

Результати досліджень. Нами встановлено, що у 83% пацієнтів з НПДРП відмічалася широка проміжна зона та дрібні точкові вкраплення в аморфній та у проміжній зоні фації сльози ($p < 0,01$); 55% – наявність кристалів солей неправильної форми з невпорядкованим розташуванням та відсутністю галуження основного стовбура 3-го й 2-го порядку в центральній зоні фації сльози ($p < 0,05$); у 26% – феномен патологічного кристалоутворення в аморфній зоні фації сльози ($p > 0,05$).

У 71% пацієнтів з ППДРП відмічалася патологічне кристалоутворення в аморфній зоні фації сльози з переважанням кристалів великих розмірів та широка проміжна зона ($p < 0,01$); у 55% – дрібні точкові вкраплення в аморфній та у проміжній зоні фації сльози ($p < 0,05$); у 48% – наявність кристалів солей неправильної форми в центральній зоні фації сльози ($p < 0,05$); у 35% – відсутність галуження основного стовбура 3-го й 2-го порядку в центральній зоні фації сльози ($p > 0,05$); у 24% – підвищення щільності розташування кристалів та поодинокі кристали бурого кольору в центральній зоні ($p > 0,05$).

У 93% пацієнтів з ПДРП відмічали підвищення щільності розташування кристалів та поодинокі кристали бурого кольору в центральній зоні фації сльози ($p < 0,01$); у 38% спостерігали патологічне кристалоутворення в аморфній зоні фації сльози з переважанням кристалів великих розмірів та широка проміжна зона ($p < 0,05$); у 33% – дрібні точкові вкраплення в аморфній та у проміжній зоні фації ($p > 0,05$); у 18% відсутня аморфна зона фації сльози ($p > 0,05$).

Через два роки спостереження у пацієнтів з непроліферативною ДРП відбувся перехід в препроліферативну ДРП у 41% випадків, у 38% лишалася непроліферативна ДРП. В інших випадках спостерігали перехід у проліферативну ДРП. Виявилося, що у пацієнтів з непроліферативною ДРП на кристалограмах були наявні кристали солей неправильної форми з невпорядкованим розташуванням та відсутністю галуження основного стовбура 3-го й 2-го порядку в центральній зоні фації сльози, вірогідність розвитку проліферативної ДРП через два роки спостережень збільшувалася у 92% випадків ($p < 0,01$), а за результатами наших попередніх досліджень у 73% випадків [Безкоровайна І.М. та ін. 2016р.]. Серед інших ознак: широка проміжна зона та дрібні точкові вкраплення в аморфній та у проміжній зоні фації сльози зустрічалися у 58% ($p < 0,05$); феномен патологічного кристалоутворення в аморфній зоні – 33% ($p > 0,05$), а бурий колір перехідного ланцюжка у 25% ($p > 0,05$).

Про перехід непроліферативної в препроліферативну ДРП свідчили: широка проміжна зона та дрібні точкові вкраплення в аморфній та у проміжній зоні фації сльози у 66% ($p < 0,05$); кристали солей неправильної форми з невпорядкованим розташуванням та відсутністю галуження основного стовбура 3-го й 2-го порядку в центральній зоні фації сльози 42% ($p < 0,05$); феномен патологічного кристалоутворення в аморфній зоні 33% ($p > 0,05$); бурий колір перехідного ланцюжка 21% ($p > 0,05$). Однак, за достовірний показник коефіцієнта кореляції вважався ($p < 0,01$).

Висновок. 1. При прогнозуванні ризику прогресування НДРП в ППДРП взаємозв'язок досліджуваних показників є не достовірним протягом даного часу спостереження.

2. Наявність кристалів солей неправильної форми з невпорядкованим розташуванням та відсутністю галуження основного стовбура 3-го й 2-го порядку в центральній зоні фації сльози дає можливість прогнозувати ризик переходу НДРП в ПДРП у 92% випадків ($p < 0,01$), що на 19% більше з нашими попередніми дослідженнями.